

## ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

3. Бусел С. В. Глосарій «Методична скарбничка» [Текст] / С. В. Бусел // Зарубіжна література в школах України. – 2012. – № 3. – С. 26-29.
4. Все про здоровий спосіб життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://healthy.pp.ua/zdorovyj-sposib-zhyttya-vidomyh-klasykiv/>
5. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : навч.посібн. / Т. Б. Гриценко. – К. : Центр учбової літ., 2010. – 264 с.
6. Дениско Н. Нові тенденції вивчення біографії письменника [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.http://zarlit19.blogspot.com/2014/12/blog-post\\_74.html](http://www.http://zarlit19.blogspot.com/2014/12/blog-post_74.html)
7. Козлова Н. В. Методические формы изучения биографии писателя [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://ninakozlova.ucoz.ru/publ/metodicheskie\\_formy\\_izucheniya\\_biografii\\_pisatelja/1-1-0-4](http://ninakozlova.ucoz.ru/publ/metodicheskie_formy_izucheniya_biografii_pisatelja/1-1-0-4)
8. Ніколенко О. М. Специфіка вивчення зарубіжної літератури в старших класах // Постметодика. – 2016. – № 6 (70). – С. 2-5.
9. Овдійчук Л. М. Вивчення життєпису письменника на уроках літератури (естетичний аспект) // Українська література. – 2013. – № 11. – С. 20.
10. Овдійчук Л. М. Літературно-психологічний портрет Б. Брехта (до проблеми вивчення біографії письменника на уроках зарубіжної літератури) // Вісник Житомирського державного університету. – 2013. – № 4 (70) Філологічні науки. – С. 172-174.
11. Просова Н. І. Літературне резюме як одна із форм роботи у процесі вивчення біографії письменника // «Педагогічний пошук». – 2012. – № 2 (74). – С. 59-63.
12. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі. – К. : РВЦ «Проза», 1995. – 256 с.
13. Терентьева Н. П. Ценностное самоопределение школьников при освоении биографии писателя // Литература в школе. – 2011. – № 10. – С. 22-24.
14. Тишкина Е. А. Пропаганда здорового образа жизни при изучении биографий писателей (поэтов) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fs.nashaucheba.ru/docs/270/index-1487157.html>
15. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенційно-діалогічна концепція. – К. : Мілленіум, 2002. – 320 с.

**Клименко А. І.\***

### **ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

*У статті розглядається новий підхід до проектування корекційної роботи в дошкільному навчальному закладі на основі використання прийомів мнемотехніки, при якому центром роботи вчителя-логопеда є стимулювання розвитку всіх психічних процесів задля продуктивної роботи з постановки, автоматизації та диференціації звуків.*

Ураховуючи, що сучасні діти перенасичені інформацією, необхідно зробити так, щоб процес

---

\* © Клименко А. І.

## ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

корекційної роботи був для них цікавим, розвивальним. Існують фактори, що полегшують процес становлення зв'язного мовлення. Один із таких факторів, на думку С. Л. Рубінштейна, А. М. Леушіної, Л. В. Ельконіна – наочність. Розгляд картин, предметів допомагає дітям називати предмети, їх характерні ознаки.

У якості другого допоміжного фактора можна виділити створення плану висловлювання, на значущість якого неодноразово вказував відомий психолог Л. С. Виготський. Він відзначав важливість послідовного розміщення за схемою всіх конкретних елементів висловлювання.

К. Д. Ушинський писав: «Навчайте дитину будь-яким невідомим їй п'ятьом словам – вона буде довго та марно мучитися, але зв'яжіть двадцять таких слів із малюнками – і вона схопить їх на льоту».

Мета статті – визначення варіативних підходів до корекційної роботи з дітьми дошкільного віку на основі мнемотехніки як продуктивного методу подолання порушень зв'язного мовлення.

Для логопедів не секрет, що в більшості дітей із загальним недорозвиненням мовлення поряд із порушеннями всіх компонентів мовної системи відзначається недостатня стійкість уваги, обмежені можливості її розподілу; знижена вербальна пам'ять, продуктивність запам'ятовування. Вони забувають складні інструкції, елементи й послідовність завдань. У деяких дітей низька активність пригадування поєднується з обмеженими можливостями розвитку пізнавальної діяльності.

У сучасній психології прийнято вважати, що психічні процеси тісно взаємопов'язані: не було б пам'яті, не було б уявлення й уяви. Осмислення інформації сприяє її запам'ятовуванню. Увага включається в пізнавальні процеси, підвищує їх ефективність: відчуття стають більш виразними, сприйняття більш точним, покращуються пам'ять, мислення. Мислення й мовлення тісно пов'язані між собою. Поняття існує завдяки слову. Мовленнєве оформлення думки центрує її й уточнює. Мислення й мовлення впливають на перебіг відчуттів, сприйняття, пам'яті й інших процесів.

Пов'язане зі свідомістю мовлення людини включається у певні взаємовідносини зі всіма психічними процесами. Людина, щоб грамотно спілкуватися, повинна

## ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

мати розвинені всі пізнавальні процеси, а саме: відчуття, сприйняття, уявлення, уяву, мислення, пам'ять, увагу.

Для формування мовленнєвих навичок у дітей із ЗНМ продуктивними є мнемотехнічні методи і прийоми, які стимулюють розвиток усіх психічних процесів [1, с. 15].

Мнемотехніка – це система внутрішнього письма, що дозволяє послідовно записувати в мозок інформацію, перетворену на комбінації зорових образів; це спосіб покращення засвоєння нової інформації шляхом свідомого утворення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів та прийомів. Мета навчання з її використанням – розвиток пам'яті (різних видів: слухової, зорової, рухової, тактильної), мислення, уваги, уяви, мовлення.

Мнемотехніка використовує природні механізми роботи мозку й дозволяє повністю контролювати процес запам'ятовування, збереження і пригадування інформації. Це відображення реального світу за допомогою різних символів і знаків. Адже основою розвитку розумових здібностей є оволодіння дитиною діями заміщення й наочного моделювання [2, с. 3].

Найбільш продуктивними прийомами мнемотехніки для корекційної роботи з дошкільниками, що мають загальне недорозвинення мовлення є:

- аналогія – в інформаційних одиницях, які слід запам'ятати, знаходять спільні ознаки, властивості, якості, тенденції розвитку тощо;

- піктограма – абстрактну або образну інформацію, яку потрібно запам'ятати, схематично зображують за допомогою спрощених малюнків (образні піктограми) або малюнків, які за формою нагадують літери (буквені піктограми) чи цифри (цифрові піктограми);

- трансформація – об'єкти, що підлягають запам'ятовуванню, перетворюються на інші за значенням та образом, що легші для запам'ятовування;

- стенографіст – прийом, при якому текстова інформація, що запам'ятовується, записується за допомогою окремих ключових букв, особливих знаків і цілої низки скорочень;

- синтез – об'єднують інформаційні одиниці, для яких не має значення послідовність, у єдиний інтегральний образ зі спільним асоціативним зв'язком;

- сюжет – створюють асоціативні зв'язки між інформаційними одиницями, «вплітаючи» їх у сюжет

## ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

оповідання, казки, притчі, розповіді тощо;

– послідовні асоціації – прийом, при якому для створення асоціативних зв'язків між інформаційними одиницями, що мають чітко визначений порядок створюють послідовні асоціативні зв'язки [3].

При роботі над постановкою та автоматизацією звуків найбільш продуктивними є прийоми аналогії (аналогія за звуком, аналогія за формою, аналогія за рухом). Допоміжним прийомом є використання карток-схем артикуляційної позиції звука.

Прийом «пиктограми» найефективніший під час корекційної роботи над збагаченням активного словника дітей старшого дошкільного віку, розвитку граматичної будови мовлення, що дозволяє покращити засвоєння нової інформації за рахунок розвитку образної пам'яті майбутніх школярів.

Використання прийому «трансформація» сприяє розвитку дрібної моторики пальців рук, розширенню словникового запасу дітей, розвиває творче та логічне мислення, адже для того, щоб провести трансформацію одного образу в інший, потрібна певна аргументація.

Прийом «стенографіст» сприяє розвитку фонематичного сприймання, слухового контролю, слухової уваги й пам'яті та різних видів звукового аналізу та синтезу. У дошкільників формується вміння прискорено зчитувати скорочені буквені записи скоромовок, чистомовок, прислів'їв, що дозволяє тренувати увагу, мислення та пам'ять.

Використання прийому «синтез» є продуктивним у роботі з формування зв'язного мовлення дошкільників. Дітей спонукають до створення фантастичних розповідей, пов'язуючи декілька образів-об'єктів спільним асоціативним зв'язком.

Прийом «сюжет» допомагає при корекційній роботі з формування зв'язного мовлення, тренує логіку, уяву, розвиває мовлення й мислення.

Застосування прийому «послідовних асоціацій» дає змогу логопеду одночасно тренувати пам'ять, мислення та мовлення дошкільників шляхом залучення їх до активної мовленнєвої діяльності з використанням послідовних асоціацій та створенням сюжетного малюнку твору.

Мнемотаблиці-схеми служать допоміжним дидактичним матеріалом у корекційній логопедичній

## ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

роботі. Мнемотаблиця – це схема, у яку закладена певна інформація. Таблиці розроблені з урахуванням принципу інтеграції корекційної роботи логопеда в освітній процес дошкільного навчального закладу. Також ураховується принцип тематичного концентризму, при якому опанування певного обсягу навчального матеріалу підпорядковано тематичному плануванню навчального процесу.

Протягом останніх років у корекційній роботі широко використовуються авторські мнемічні схеми для заучування віршів, загадок. Підбір дидактичного матеріалу здійснюється відповідно до потреб у корекції мовленевих вад вихованців.

Поряд із цим використовуються авторські мнемічні таблиці тематичного спрямування не тільки для проведення корекційної роботи, а й з метою розширення словникового запасу дітей із певної теми, розвитку вміння будувати зв'язні висловлювання (табл. 1).

Таблиця 1

### Старший дошкільний вік

| <b>№</b> | <b>Тема для опрацювання</b> | <b>Мнемічні схеми, які використовуються в корекційній логопедичній роботі</b>                                    | <b>Мнемічні таблиці, які використовуються в корекційній логопедичній роботі</b>                                      |
|----------|-----------------------------|--|--|
| 1        | Пори року                   | Мнемічні схеми «Опис осені», «Порівняння осінніх кольорів», «Розповідь про улюблену пору року», «Улюблений вірш» | Мнемічні таблиці «Складання описової розповіді», «Створення синонімічних рядів», «Створення антонімічних рядів»      |
| 2        | Люди й наше оточення        | Мнемічні схеми «Опис людини», «Порівняння казкових героїв», «Розповідь про улюблену ляль-ку», «Улюблений вірш»   | Мнемічні таблиці «Складання описової розповіді», «Створення синонімічних рядів», «Створення антонімічних рядів»      |
| 3        | Права дитини                | Мнемічна схема «Права дитини»  | Мнемічні таблиці «Право на відпочинок», «Право на лікування», «Право на освіту», «Право на житло», «Право на родину» |

Досвід використання прийомів мнемотехніки під час корекційної логопедичної роботи показав, що ця технологія сприяє формуванню у старших дошкільників фонематичного сприймання, правильної звуковимови, граматичної будови мовлення, активізації процесів автоматизації та диференціації звуків, розвитку зв'язного

## ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

мовлення. Поряд із цим у дітей розвивається асоціативне мислення, зорова і слухова пам'ять, увага, уява.

Отже, використання мнемотехнічних прийомів позитивно впливають на якість та ефективність корекційної роботи логопеда дошкільного навчального закладу. Застосування запропонованих прийомів дозволяє по-новому розв'язувати проблеми навчання дітей із загальним недорозвиненням мовлення завдяки формуванню відповідних навичок, творчому підходу до організації корекційної логопедичної роботи, створення ситуації успіху, що є найдоцільнішою мотивацією процесу ефективного навчання.

### Література:

1. Брушневська І. М. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення засобами ейдетики: навч. – метод. Посіб. / І. М. Брушневська; Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2014. – 104 с.
2. Копилова О. П. Використання символів у роботі з дошкільниками. Старша група. / О. П. Копилова, В. М. Ткаченко. – Х. : Вид-во «Ранок», 2010. – 128 с.
3. Чепурний Г. А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти: навчально-методичний посібник / Г. А. Чепурний. – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 152 с.

**Кунекбаєва С. П.\***

### ПІДГОТОВКА ДИТИНИ ДО ШКОЛИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

*У статті описано психолого-педагогічні засади підготовки майбутніх учнів до школи. Визначено сутність основних понять, окреслено структуру готовності дитини до школи та особливості формування готовності майбутнього першокласника до навчання у шкільному колективі.*

У контексті сучасного процесу гуманізації та реформування системи освіти важливого значення набуває проблема підготовки дітей до навчання у школі.

Сучасні перетворення у системі національної освіти вимагають відповідних управлінських, науково-методичних й організаційних рішень її модернізації на засадах неперервності. За даними психолого-педагогічної науки, успішне навчання в школі можливе лише за умови, що дитина набула відповідного особистісного інтелектуального та фізичного розвитку [2].

---

\* © Кунекбаєва С. П.